

ШАЛГУНОВА

Світлана Аполлінаріївна,

завідувач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З РОЗГЛЯДУ КОРУПЦІЙНИХ СПРАВ

Судова система Великобританії, що розглядає кримінальні провадження (справи), складається із декількох ланок судів. До неї входять: суди Магістратів, Корони, Високий суд (відділення суду Королівської лави), Апеляційний суд, Апеляційний комітет Палати лордів. Така система відмінна від існуючої в більшості країн світу, як і в Україні, вертикалі судових органів. Визначення підсудності, порядку розгляду корупційних справ в судах визначається не єдиним кодифікованим правовим актом, а цілою низкою правових актів процесуального характеру. Можливість оскарження прийнятих судових рішень також прописана в окремих правових актах. При цьому, суд при розгляді корупційної справи завжди бере до уваги той факт, наскільки є значною, суттєвою небезпечність вчиненого діяння. Від цього і залежить те, яким судом буде розглядатися корупційна справа і яким буде порядок розгляду. І як наслідок такого підходу, обране судом покарання також залежить від того, який суд розглядав справу. Наприклад, якщо справу розглядає суд присяжних, то за використання корупційних зв'язків при вирішенні особистих питань чиновник може отримати тюремне позбавлення волі до 7-8 років. Якщо ж справу буде передано на розгляд за спрощеною процедурою, при якій її розглядає один суддя, то винній особі може бути призначено значно м'якше покарання, – тюремне ув'язнення до 6 місяців або одного року, або навіть і штраф, без тюремного ув'язнення. Також, при спрощеній процедурі суд може прийняти рішення застосувати ці два види кримінального покарання.

Зважаючи на те, що прийняті судові рішення є прецедентами і можуть бути використані при розгляді інших справ, вони публікуються у спеціальних джерелах. Доступність до таких джерел обмежена. Однак публікації підлягає не все судові рішення, а лише його частина – мотивувальна. Відповідно, такі джерела не являються аналогом наших газет «Голос України» чи «Урядовий кур'єр», доступ до яких не обмежуються. Доступ до правових прецедентів Великобританії обмежений, і отримати його може лише фахівець в певній галузі, тобто юрист.

Останні 25-30 років в кримінальному праві роль прецеденту дещо змінилася у порівнянні з попередніми періодами. Фактично суд, який розглядає

корупційну справу, дає тлумачення по конкретній справі, тобто індивідуально, з урахуванням фактичних обставин справи, пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, особи підсудного тощо. Але при цьому суд обов'язково приймає рішення і дає тлумачення через призму конкретної правової норми чи статуту.

На підставі загальних правил суддя практично не обмежений у прийнятті рішення по справі, оскільки він керується при прийнятті рішення лише фактичними обставинами вчиненого корупційного діяння (злочину), приймає відносно цих фактів та особи підсудного відповідні правові принципи. При цьому судді забороняється прийняте рішення обумовлювати власними політичними переконаннями. Суддя повинен керуватися лише нормами права, і нічим іншим.

Більшість прецедентів в кримінальному праві Великобританії пов'язана саме із вирішенням питання надання роз'яснення, тлумачення найбільш складних для застосування правових норм або таких, що складно зрозуміти. Надане таким чином судом тлумачення по їх застосуванню та підстави застосування саме за конкретних умов вчинення корупційного злочину, у подальшому повинні стати загальним правилом. І прийняте таким чином судове рішення є обов'язковим, керівним при розгляді аналогічних корупційних злочинів.

При цьому необхідно зазначити, що прийняті судами рішення по корупційних злочинах, на відміну від рішень, які приймаються судами в Україні, не завжди відповідають змісту законодавства. Однак кожен суд, який приймає рішення у корупційній справі, повинен керуватися загальними принципами тлумачення як процесу. До таких принципів можна віднести таке. Тлумачення не може виходити за межі, встановлені статутом, не має зворотної сили, не повинно спотворювати зміст закону. Крім того, будь-які норми кримінального права при розгляді корупційних злочинів повинні бути застосовані лише на користь підсудної особи, навіть тоді, коли в законі є певні прогалини, подвійне розуміння тощо. Таким чином, суди Крони не обмежуються певними рамками при прийнятті рішення у справі про корупцію, і можуть досить довільно тлумачити закон та приймати рішення. Головним при прийнятті такого рішення є відсутність в нормі закону або статуті конкретної заборони застосовувати те чи інше положення. В кримінальному праві України діє аналогічний принцип: дозволено все, що не заборонено законом. Однак ми знаємо, що крім правових норм в нашому менталітеті досить сильними є моральні традиції та настанови. Чого немає в праві і суспільстві Великобританії, як і більшості країн ЄС. Наявність моральних традицій, того, що прийнятно і непринятно, «пристойно и непристойно» та пов'язаних саме із цим заборон, не являється обмеженням для суду при прийнятті рішення. Оскільки в цілому західне суспільство в цілому є розбещеним та нестриманим у своїх почуттях та вчинках, то і прийняття судами рішень є схожим. По однакових корупційних справах різні суди можуть

прийняті різні рішення, керуючись ніби то одними і тими ж статутами та нормами закону. На наш погляд, така система є для нашого суспільства та правової системи неприйнятними. Підхід, який існує у Великобританії, фактично спотворює розуміння забороненого і дозволеного для чиновників різного рівня. І при прийнятті рішень суди різних рівнів залежно від соціального статусу підсудного керуються власним розумінням, а не нормами та правилами. Тим більше, що принципи прийняття рішень та надання судових прецедентів досить нечіткі і дозволяють діяти досить вільно, звільняючи одних від суворого покарання і застосовуючи його стосовно інших, менш небезпечних корупціонерів.

Так, одне лише висловлювання лорда Лоурі, який зазначив, що суперечливі питання соціальної політики є менш прийнятною сферою для юридичного втручання, ніж чисто правові проблеми, і фундаментальні правові доктрини, не повинні одразу бути проігноровані. Фактично, такі принципи розгляду корупційних справ ставлять під сумнів всю систему прийняття судових рішень та їх об'єктивність і обґрунтованість. Можливо, тому останні роки судами надається перевага рішенням Парламенту, який спочатку приймає правову норму, а потім суди її спокійно застосовують, без «сумнівів і неоднозначностей».

MAKHANOV

Talgat Gabitovich

Senior Researcher of Center for Research
on Problems of Criminal Policy
and Punishments Execution
of Interdepartmental Research Institute
of Law Enforcement Academy
under the Prosecutor General's Office
of the Republic of Kazakhstan, master of law

**ANALYSIS OF THE SANCTION FOR RECEIVING
A BRIBE UNDER THE CRIMINAL LAW OF THE REPUBLIC
OF KAZAKHSTAN**

Corruption as a social phenomenon has accompanied mankind throughout the history of its existence. Today, the scale of corruption poses a threat to the entire world community.

Modern legislative practice of Western countries testifies to the ongoing attempts to find the optimal line of struggle against corruption crimes.

As we know, one of the main types of corruption as bribery, violate the normal activities of power and management structures, undermine their prestige, and is an active criminal factor.